

GATVER, ER ZIT AARDE AAN

We raken per generatie meer vreemd van de natuur, vooral in de randstad. Tegenwoordig brengt een groot deel van de jeugd zijn vrije tijd goeddeels door achter het scherm van een televisie of een computer. Veelvuldig buitenspelen doen ze over het algemeen pas rond de 16 jarige leeftijd op hangplekken of als ze verkering en/of een brommer krijgen. Doen ze het eerder, dan blijft het meestal beperkt tot het schoolplein of de binnenplaats van de voor- of naschoolse opvang. Dat zijn steenwoestijnen met een wipkip, een schommel en een zandbak, omgeven door een hek met tussen de spijlen opgewaaide verpakkingen van versnaperingen. Al is het een redelijke afspiegeling van het landschap in de randstad, toch zal het niemand verbazen dat zo'n plein niet bijdraagt aan het verkrijgen van enige kennis der natuur. Laat staan van enig begrip voor de waarde daarvan.

Beroepshalve ben ik betrokken bij het schooltuinwerk. In deze digitale tijd wordt dit fenomeen steeds belangrijker. Het is jammer dat zowel de lokale politici als de leerkrachten van het basisonderwijs daar niet altijd goed van doordrongen zijn. Bij de overheid volgt de ene reorganisatie de andere op. Ze worden meestal ingegeven door noodzakelijke bezuinigingen en door mensen die er van leven om steeds weer nieuwe organisatie modellen te bedenken. Bij bezuinigingen kijkt men dan eerst naar de taken waarvan de uitvoering wettelijk verplicht is. Deze en andere kerntaken moeten zoveel als mogelijk buiten schot blijven. Voor zover ik weet heeft, spijtig genoeg, nog nooit een gemeente de natuur- en milieueducatie als kerntaak geoormerkt. En als ik van leerkrachten de vraag krijg of het wekelijkse uurtje schooltuinles in- of exclusief de reistijd is, vraag ik me ook sterk af hoe doordrongen zij zijn van het groeiende nut van het

schooltuinwerk. Zolang er nog leerlingen zijn die hun andijvestruiken weggooien omdat er aarde aan zit, of je gesprekken met ze hebt als: 'Meester, wat is dat? Dat is boerenkool, jongen. Echt niet, want dat zijn groene snippertjes in een zak' moeten we toch stellen dat er aardig wat mis is.

Maar de tuinierende kinderen kunnen er niets aan doen. Het zijn de volwassenen - ouders, verzorgers en leerkrachten - die niet zelden onvolgende of onjuist met ze communiceren over de natuur en het nut daarvan. Net als angst voor spinnen is een negatieve of ongeïnteresseerde houding ten opzichte van de natuur niet genetisch bepaald, maar wordt hij door volwassenen doorgegeven. Bij de vorige generatie is het dus ook al mis gegaan, waarschijnlijk zelfs al veel eerder. Kan ik dat onderbouwen? Ja zeker, hierna enkele voorbeelden gebaseerd op werkelijke gebeurtenissen.

- In de nieuwbouwwijk achter mijn huis werd een verdelgingsbedrijf ingehuurd tegen de spinnen.

- Een buurvrouw zet in het voorjaar al vast lokdoosjes in de tuin, voor als de mieren komen.

- Iemand vroeg mij hoe zij de vleermuizen in haar spouwmuur kon verdelgen. Afhankelijk van het formaat en de ligging van haar huis stelde ik woningruil voor.

- Een bekaakte dame uit Overveen had padden in haar tuin die op haar gazon poepten. Ze wilde die engerds kwijt. De hoopjes waren waarschijn-

lijk het werk van regenwormen, toch was ze niet op andere gedachten te brengen.

- Nadat ik een 'beestjeshotel' tegen een zonnig stuk van onze gevel had gehangen, vroeg een buurvrouw naar het nut van zo'n ding. Na de uitleg zei ze 'als er maar geen wespen in komen'.

- Mijn buurman stelde ooit voor om mijn meidoorn nabij onze erf-grens af te zagen, want de besjes maken vlekjes op zijn witte met chloor gebleekte grindtegelterras.

- In het vroege voorjaar vroeg

iemand mij hoe je van lieveheersbeestjes af kunt komen die tussen zijn raamspinninnen zitten. Ze kwamen zelfs al naar binnen. Spuiten mocht niet baten.

- Rupsen op de koolplanten worden bestreden, maar vlinanders zijn geliefd. Veel mensen voelen zich

superieure wezens. Ze zijn echter veel, heel veel dommer dan de domste dieren op aarde. En anders dan die domste dieren, beseffen zij veelal niet eens dat ze dat superieure gevoel alleen maar aan volgende generaties door kunnen geven als die enige bestaansmogelijkheden hebben, en daar heb je weer al die hoogst irritante dieren voor nodig.

Dieren, anders dan bijvoorbeeld honden, katten, cavia's en konijnen, lijken steeds minder gewaardeerd. Al in de kinderwagen leggen ouders hun kroost in krom Nederlands uit dat een hond een woefwoef is en een koe een boeboe (hoezo taalacht-erstand). Niet veel later leren ze de kleintjes dat een spin eng is en dat

je een hond kunt aaien!?! Huisdieren genieten dus veel meer respect dan wilde dieren. Politici in Rusland en Oost-Europa hebben mij geholpen bij de onderbouwing van deze stelling. Teneinde de verspreiding van de vogelgriep een halt toe te roepen, hebben zij immers eerder dit jaar serieus geopperd om trekvogels massaal af te schieten en de meren waar ze tijdens hun reis neerstrijken leeg te pompen.

Er wonen in ons land meer kippen dan mensen, de totale veestapel is nog vele malen groter. Met antibiotica en de amputatie van staarten, oren en delen van snabels houden we de omvang van onze bio-industrie overeind. Overpopulatie leidt immers tot stress en stress tot vatbaarheid voor ziektes en gevechten om enige leefruimte; dieren zijn net mensen. Slechts een klein deel van de consumptiedieren fokken we voor ons zelf, de rest is voor de export. Wij vinden het doodnormaal dat wij om economische redenen ons land uitwonen om andere welvarende landen van voedsel te voorzien; maar een lieveheersbeestje in je raamsponning of een pad in je tuin maakt je leven schijnbaar tot een hel. Verbaasd was ik dan ook toen ik hoorde dat men in Den Haag voornemens is om biologie te schrappen als examenvak. Dat is net zo'n stomme gedachte als het afschieten van trekvogels en het wegbezuinigen van centra voor natuur- en milieueducatie. Dat zijn allemaal hersenspinsels van volwassenen, mensen die de nieuwe generatie een bestaansmogelijkheid horen te bieden. Als je hen vraagt wat 'bestaansmogelijkheid' betekent, komen ze gewoonlijk niet verder dan het verwerven van een inkomen om in de kosten van levensonderhoud te kunnen voorzien. Met andere woorden, een inkomen dat hen in staat moet stellen om bestrijdingsmiddelen, boerenkool in een zakje en kip te kunnen kopen.

*Peter Bulsing
april 2006*

De brandnetel

Op zondagmiddag maai ik brandnetels in de wei naast mijn tuin. Een 'heilige' bezigheid. Als ik het niet doe komt de spuit en blijft er alleen gras staan. De muur, de paardenbloem, duizendblad, madelieven of fluitekruid, al mijn liefjes zullen verdwijnen. Zes kruiwagens brandnetel breng ik naar mijn composthoop. Ze zullen het composteringsproces versnellen en mijn compost extra vruchtbaar maken. De brandnetel is een mineraalrijke plant die de stoffen die ze voor de groei nodig heeft diep uit de grond peurt.

Daarnaast zitten er verschrikkelijk veel vitaminen in. Half maart scharrel ik al met mijn schaartje door het gras om de jonge *Urtica* oftewel brandnetel te knippen. Ze zien er nog roodachtig uit en de jonge verfrommelde blaadjes zitten vol zand. Wassen is een 'kriem' maar prikken doen ze nog niet. Brandnetel als gestoofde groente, als soep van het kookvocht, als extra blaadje in de thee: de brandnetel is altijd de moeite waard. Na een maaltje brandnetel voel je dat je wat in je maag hebt.

Jammer genoeg ben ik te laat geboren. Had ik honderd jaar eerder geleefd had ik mijn geliefde in een neteldoeks jurkje kunnen kleden, zijdezacht en half doorzichtig.

Jammer, ze moet zich nu met nylon behelpen.

Al is de brandnetel tot onkruid veroemd, we zijn nog niet van hem af. Nog met geen duizend gifspuiten. De brandnetel heeft toekomst. Hij is de plant van de vuilnisbelten en de gifstortplaatsen. Daar gedijt hij. Zie je een bos brandnetels bij een boerderij of achter in een tuin weet dan dat daar ooit de vuilnisbelt lag.

De brandnetel is net als de braam een stikstofminnaar. De zure regen doet hem goed. Langs grote en kleine rivieren groeien de brandnetels manshoog. Ze verdringen er alles wat geen brandnetel is. In duinen, bossen overal waar ze vroeger niet groeiden beginnen de brandnetels een plaag te worden. Onuitroeibaar, tenminste voorlopig.

Gelukkig voor de vlinders en rupsen die er in leven, die kleine dieren die zich tussen de brandnetels verschuilen.

Straks, gaan we ze oogsten. Er komt een dag dat een textielbaron zijn nylon bloesjes niet meer slijten kan, en dan. Dan begint de brave man de neteldoek weer in de mode te brengen. De brandnetel wordt massaal geoogst en gaat de weg van de haring, de schol, de mossel en de kokkel. Er blijft geen brandnetel meer over.

Ton Verplanke

